

VEIEN

BIBLIOTHEK

1916-2016

Bibliotekets historie år 1916-1940

Vejen Bibliotek indvies d. 30. september 1916

Huset lå i Søndergade 2 og biblioteket var placeret i stuelejligheden.

Biblioteket er en gave fra Købmand P. Lauridsen og Hustru Anna Lauridsen.

Desuden medfølger et legat på 5000 kr. hvor renterne skal benyttes til indkøb af bøger, supplerung af biblioteket og hjælp til administrationen.

Bibliotekssalen

Læsesal

Studiesal

I gavebrevet nævnes bl.a. som formål at "særligt de unge kan have et opholdssted, hvor de kan tilbringe deres fritid på en måde, der senere kan komme dem til gode"

Det nye Vejle Bibliotek indvies d. 20. maj 1940 på Lindgade 3 ved Museumspladsen.

Skrankerummet set fra udlånsrummet

Læsesalen med vindue mod skrankerummet

Udlånsrummet med plads til 9200 bd.

Avislæsestuen

Kilde: Vejle lokalhistoriske forening

Interview med tidligere ansat på Vejen Bibliotek Hanne Hansen

Hanne har været ansat på Vejen Bibliotek i 45 år som kontorassistent.

Hun startede som 19-årig i 1963 og gik på pension fra biblioteket i 2008.

I starten af Hannes karriere på Vejen Bibliotek var de ansatte Bibliotekar Drewsen, Hanne og en ældre dame.

Hvordan fik du arbejde på Vejen Bibliotek?

Jeg kan stadigvæk lige så tydeligt huske det. Det var lidt pinligt. Jeg var lige blevet gift der. Min mand han arbejdede oppe på banen, og han kom hjem en dag og spurgte, om jeg kunne tænke mig at arbejde på biblioteket. Der var en god socialdemokrat deroppe, som var trafikassistent og han havde snakket med Drewsen, som havde spurgte, om ikke han kendte en og så fik jeg det bare. Jeg tænker sommetider på, at det har jo været sådan den gang, at han havde nok troet at jeg var socialdemokrat, men det var jeg nu ikke. Ham der Søren som spurgte om det, han var også folketingsmedlem ovre i folketinget en gang og så sad de jo deroppe på banen og snakkede. Så det var det, det var let. Passede mig fint. Hanne brugte ikke selv biblioteket før hun blev ansat. Men tror nok hendes mand han gjorde, men hun havde heller ikke boet så længe i byen.

Hvordan var indretningen af biblioteket?

Det daværende bibliotek lå ved Vejen Kunstmuseum, og at biblioteket var stort. Man gik op ad en trappe, ind i en forhal og op til skranken. Biblioteket var i et kæmpestort lokale, hvor der både var faglitteratur, skønlitteratur og børnebøger. Avislæsesalen lå inde bag nogle glasdøre. Reolerne stod langs væggene, der var nogle få i midten til billedbøger, det var alt til børn.

Hvilke arbejdsopgaver havde du på biblioteket?

Biblioteket fungerede meget anderledes dengang end i dag. Det fik lidt penge fra kommunen, men ikke mange, kun til at betale Bibliotekar Drewsens og min løn. Derudover var der medlemmer i byen af biblioteket, som betalte kontingent. En gang måtte jeg indsamle penge på landet på cykel, fordi nogen ikke havde betalt.

For at kunne låne bøger fik alle lånere et nummer, som blev skrevet ind på bogkortet i bogen. En af mine opgaver var at tage bogkortet ud og skrive dato på datotavlen, hvortil jeg havde en blyant med stempel. Bogkortene blev sat i en "vaske", som er en kasse med kortholdere. Når en låner kom tilbage med bogen, skulle jeg finde kortene og sætte tilbage i bogen, og så var det ikke godt, hvis man kom til at bytte rundt på kortene. Det tog meget tid. Jeg var ansat på deltid ellers var der kun Bibliotekar Drewsen. Jeg mødte kl. 14-18, så var der lukket mellem 18-19, hvor jeg gik hjem og spiste og så åbent igen mellem kl.19-20.

I starten lavede jeg det meste praktiske på biblioteket. Bibliotekar Drewsen skrev alle kartotekskort i hånden. Han var en rigtig gammeldags bibliotekar og det var kun ham der skrev dem. Han havde lært en speciel skrift til det. Vi kunne ikke bestille kortene, vi måtte lave dem selv. Alle bøger blev indbundet ved en bogbinder. Der blev gjort et stort stykke arbejde dengang.

Jeg skulle også plaste bøger en gang. Egentlig var det min mand, der skulle gøre det for at tjene lidt ekstra mens han studerede på sem. i Esbjerg, med det endte med at være Hanne der gjorde det. Tog bøgerne med hjem for at plaste. Hendes mand ikke ansat her. Præstholm var flink og sagde at han kunne tjene nogle ekstra penge.

Interview med Edel Lauridsen "Fru Laursen" som i 10 år stod for børneaktiviteterne på Vejen Bibliotek.

Hvordan fik du arbejde på Vejen bibliotek?

En dag hvor jeg kom op på biblioteket, kom Lotte Thorø, som var bibliotekar, hen imod mig. Jeg stod der med mine 28 legestue børn og hun spurgte om jeg var den, der havde startet legestuen og hvad jeg havde lavet før. Jeg svarede, at jeg tidligere havde arbejdet som barneplejerske på et børnehjem og så sagde hun "Du kunne vel ikke tænke dig også at komme her? Så prøver vi at samle en flok børn" Jamen det kunne jeg da godt tænke mig!

Jeg tror ikke jeg fik noget papir på jeg var ansat, jeg kom bare! Jeg skulle komme et par dage om ugen og det, som var meget vigtigt for Lotte, var at børnene skulle lære at arbejde efter bøgerne. Da jeg startede om mandagen, havde hun nogle bøger klar. Hun viste mig bøgerne og bad mig også om at læse nogle historier for børnene og de var de jo vældig begejstrede for og børnene og jeg blev rigtig gode venner.

Kan du fortælle nogle sjove episoder?

Det var godt nok nogle drenge der var lidt vilde, så engang imellem tog vi dem ved vingebenet. Lotte sagde "Edel, tag lige ved i den anden ende" så tog jeg fat i benene på dem og så røg de UD! Jeg kan huske engang hvor de havde puttet tyggegummi i Præstholms skrivemaskine, så han ikke kunne bruge den og det var jo ikke rigtig godt.. så han var ikke så vild med de store drenge den dag.

Der gik hurtigt fremad og der kom en masse børn. Egentlig hedder jeg Edel Lauridsen med børnene kaldte mig alt muligt andet bl.a. Fru Laursen, Fru Lagkage eller Lauralår - de drillede mig, men det synes jeg kun var sjovt!

Hvad var din opgave på biblioteket?

Jeg fik nogle penge jeg måtte bruge til maling, farver og papir og jeg tror Lotte købte nogle små røde borde og stole vi kunne bruge. Jeg kan huske vi malede et stort forhæng - det synes børnene var rigtig sjovt at arbejde med. Jeg tog tit på landet- på gårdene hvor jeg bl.a. fik mælkekartoner og glas, som børnene malede på. Til jul lavede vi selvfølgelig en hel masse ekstra. Da havde jeg været på markerne og i skoven samle gran, pinde og kogler vi kunne bruge.

Jeg viste også film på biblioteket og der kunne være helt op til 50 børn der så med. Det var nu lidt besværligt med forældrene. De kom med deres børn, lukkede døren op og spurgte "Kan mit barn være med" og selvfølgelig kunne de det! Når barnet så var sat af hos mig, gik forældrene ned for at handle. Døren blev ved med at gå op og i og til sidst måtte jeg bede forældrene om at sætte sig ned og være stille, så børnene kunne se filmen 😊

Vi spillede også teater! Jeg spillede selv teater i Studie 73 og sammen med de store børn skrev jeg nogle teaterstykker vi kunne opføre. Vi syede selv kostumerne og vi lavede større dyr af pap og papir. Jeg kan huske vi bl.a. lavede en stor giraf, som stod længe i biblioteket og som børnene kunne lege med - det var rigtig sjovt!

Kan du fortælle om nogle store omvæltninger / forandringer på biblioteket?

Der foregik rigtig meget inde bag de blå døre dengang - det var den bedste tid af mit liv! Jeg var der i 10 år, men pludselig en dag var det kommet dertil, hvor jeg fik besked på, at jeg ikke skulle komme mere. Det kom ret pludseligt og mange af børnene græd, da jeg stoppede og det gjorde jeg såmænd også selv. De næste 3-4 måneder turde jeg næsten ikke gå ud på gaden, for hver gang jeg så et barn så sagde de: "Edel, hvad laver du? Hvornår kommer du igen?" De ventede på jeg skulle komme igen og det kom jeg desværre aldrig.

To tidligere ansatte fortæller:

Indretningen af det nuværende bibliotek:

Man flyttede i nye lokaler i 1974, i det nuværende bibliotek, det var supermoderne med nålefilt på gulvet og orange pendler i det brune loft og farverne gul og brun dominerede rummet. Det virkede hyggeligt og huleagtigt.

Indretningen var omtrent som i dag, dog var der to studierum og der var musik afdeling for voksne der hvor der i dag er læsesal. Musikafdelingen var indrettet med krybber til populærmusikken og op langs væggen var der en pladebøjle hvor der kunne hænge lp-plader Der var en væg der hvor skranken er i dag og væggen adskilte voksen og børne biblioteket. Børnene havde deres egen musik afdeling.

Aviser og tidsskrifter var ved siden af skranken.

Åbningstider var fra kl. 10 -12 og igen fra kl. 14- 18 og kl.19-20. Efter 1975 blev aftenpausen inddraget og der var åben fra kl. 14-19.30

Bibliotekarerne afholdt deres møder i tidsrummet 12 - 14.

Jeg blev ansat på Vejen bibliotek fordi:

Bibliotekaren fortæller at han søgte de tre ledige stillinger der var i hele landet da han var færdiguddannet og han fik respons fra og ansættelse på Vejen bibliotek i 1975 og var der i 37år.

Biblioteksmedhjælperen fortæller at hun søgte jobbet efter et tip fra en håndboldveninde som sagde: ”prøv at gå hen på Vejen bibliotek, der er så hyggeligt at være. ” og veninden fik ret, det var et fantastisk sted at være ansat når man var glad for både børn og bøger.

Opgaver:

Bibliotekaren fortæller at han var med til at opbygge musikafdelingen. Han stod for indkøb af musikken, det foregik ved at han læste avisernes anmeldelser af plader og ud fra disse lavede han sin egen karakterskala for de enkelte plader og valgte derefter hvilke der skulle indkøbes. Ideen var at der skulle opbygges en udlånsamling af plader men pga. besparelser i forbindelse med oliekrisen i midt 70'erne, blev det til en såkaldt præsens samling, hvor Vejen i en årrække havde den største præsenssamling af lp'er.

Der kunne derfor i de år kun lyttes til plader, der var ingen hjemlån. Der var også en aldersgrænse for hvornår man måtte komme i voksen afdelingen. I voksenafdelingen måtte man selv sætte plader på afspilleren og afspille. I børneafdelingen var det personalet der satte pladerne på.

At vise film for børnene når der var filmklub var en anden af opgaverne. Ligeledes blev det til filmfremvisning når foreninger afholdt deres møder på biblioteket.

Så var der plejehjemsbetjeningen, hvor man kørte ud med bøger til plejehjemmene i området ca. en gang hver anden uge.

Bibliotekaren lavede i mange år en lyd avis til blinde og svagtseende i Vejen og omegn, han læste artikler, aviser og andet der kunne have interesse og udvalgte derefter det der skulle med i ugens udgave.

En knap så spændende opgave gik ud på at være bussemand for de børn og unge der ikke kunne opføre sig ordentlig, det kunne sommetider være nødvendigt at fjerne dem korporligt, det var ikke rart.

Medhjælperen fortæller at dagens første opgave var at stemple et vist antal grønne kort med afleveringsdatoen en måned frem. Til dette brugte man en blyant med et lille stempel i enden. Når lånerne så kom med en bog de ville låne blev det kort der i forvejen sad bagi bøgerne taget ud, og lånerens nummer blev skrevet på dette kort og et af de grønne kort blev sat i lommen bagi bogen. Kortene fra bøgerne blev derefter sat i alfabetisk og

systematisk orden, i nogle kasser kaldet vaske. Når bogen blev afleveret igen skulle man finde det kort der hørte til bogen, det var relativt nemt hvis det grønne kort stadig sad bagi, men var det væk måtte man gennemgå alle kort for at finde det rigtige. Lånerne var selv ansvarlige for at huske aflevering, der var ingen påmindelser fra biblioteket. Det var et stort arbejde for medhjælperne i skranken.

Skellene mellem medhjælper og fagpersonale var store dengang, medhjælperne måtte IKKE røre skrivemaskinerne og for alt i verden ikke tage telefonen. Måtte ikke reservere bøger, knap nok vise låner hvor en given bog stod. Det var bibliotekarens opgave.

Fra blyant og papir og stempeling af kort, gik man over til foto notering, et hulkort der blev sat i en maskine og derefter blev sat bagi hver udlånt bog. Et fremskridt der gjorde udlån af bøger og registrering af disse lettere og hurtigere. Og alligevel så kunne der gå tid med det, når for eksempel Margrethe Udesen kom, var det for at låne ca. 50 - 70 bøger af gangen, hun havde 3 børn og familien kom en gang om måneden for at låne. Så gjaldt det om at hjælpes ad, en kollega lukkede bøgerne op og lagde dem i stakke, en anden satte kort i og en tredje fotograferede. Hvis en skulle gøre det alene blev der hurtigt en lang kø ved udlån, der var kun et udlånssted og alle bøger skulle igennem fotonoteringsmaskinen.

Udlån var medhjælpernes arbejde, det var derimod skoleelever der satte bøgerne på plads og de kunne indimellem blive fristet til at sætte en håndfuld bøger ind på hylder hvor de ikke hørte hjemme, medhjælperne reviderede derfor rigtig meget, det vil sige sorterede og satte i alfabetisk orden.

Biblioteket var lukket mellem kl.12-14. Når lederen gik hjem og holdt frokostpause kunne de unge medhjælpere sænke skuldrene, lidt som når forældrene ikke var hjemme så kunne der hyggesnakkes og siddes på skranken og læses tegneserier.

Biblioteket:

Der hvor der nu er udstilling var der aktivitets rum hvor Edel Lauridsen, kaldet fru lagkage, hver eftermiddag lavede aktiviteter med børnene. Børnene elskede at komme her, der fandtes ikke fritidshjem på det tidspunkt. Fru lagkage lavede rigtig mange aktiviteter.

Aktivitetsrummet blev også brugt til foredrag og afholdelse af foreningsmøder.

Efter at fru lagkage holdt, fik børnebibliotekets personale meget mere gang i arrangementer. Der blev især lavet teaterstykker og disse blev vist forskellige steder i de mindre byer. Personalet optrådte selv i forbindelse med f.eks. pirat skattejagt, og deltog i Troldefestoptogene, hvor et tema som eventyr gav lejlighed til at klæde biblioteks bilen ud som pandekage hus og køre med i paraden gennem byen. Skæbnen ville at der netop den dag var meget varmt og biblioteks bilen var tæt på at brænde sammen, kombinationen af at den var pakket ind i sort plast og den langsomme kørsel gjorde at motoren blev meget overophedet.

Bamsedag var en tilbagevendende begivenhed. Anne lavede rande af blævrende gele med vingummibamser hvilket var en stor succes. Den blev serveret sammen med en bamsehistorie.

Ved juletid blev der lavet adventskranse fra bunden med halm og gran. Børnene lavede en som de fik med hjem, det resulterede i ret mange grannåle og halmstrå på gulvet, hvilket rengøring var ked af da der jo var nålefilt på gulvet og det derfor var svært at få grannålene støvsuget op. Derfor gik man over til at lave juledekorationer i stedet.

Et stort hit var musikken i børnebiblioteket. Her var personalet travlt optaget af at vende plader, børnene stod i kø helt ned ad trappen for at komme til at høre musikken. Børnene udvalgte deres favoritter og lagde derefter lp'erne i bunker hvorefter personalet afspillede de ønskede numre, de unge hørte bl.a. Slade og Sweet. Al musikken blev hørt via høretelefoner. Efter afspilning blev hver lp eftersat for ridser af personalet og derefter rensat. Medhjælperen reparerede og loddede høretelefonerne der ofte gik i stykker når børnene kom op og slås eller bare var lidt vilde.

Børnene kom næsten hver dag og var der længe, støj og tumult var derfor en del af bibliotekslivet. Det var et fristed for børnene og de unge, der blev spillet og leget, og der var voksne man kunne tale med. Der var også nødt til at være restriktioner såsom en karantæne liste hvor man blev skrevet på ved ballade eller hvis man havde ødelagt noget. Det var en stor straf når man fik karantæne uanset længde en uge eller en måned. Alle kammerater sad jo på biblioteket, så hvad skulle man give sig til.

Der blev gjort mange forsøg på at snige sig ind i ly af andre kammerater eller hvis personalet kiggede væk et øjeblik, det lykkedes sjældent da personalet kendte børnene og de unge. Medhjælperen mindes tiden som værende en sjov periode.

Tidens udlånshit:

Udover musikken lånte børnene/de unge også bøger og især tegneserier som Asterix, Lucky Luke og Tintin var populære, børnene lånte dem i stakkevis, derfor blev man nødt til at sætte et max på 10 stk. pr gang. Institutionerne kom om formiddagen med de små børn inden det store rykind af store børn om eftermiddagen.

Bøger for unge kom frem i 70'erne, "Peters baby" var en af titlerne i "ung i dag" serien som blev skrevet af forskellige forfattere. Det var de første bøger der decideret var målrettet unge. Ellers læste de Tove Ditlevsen og Gyldendals klassikere for børn. Det var starten på et boom af ungdomsbøger, der så igen var medvirkende til at bibliotekerne begyndte at indrette ungdomsområder hvor et superhit var kærlighedshylde.

Billedbøgernes hit var Alfons Åberg og Babarpapa, Lotte og Totte bøgerne, Thorbjørn Egners "Dyrene i Hakke Bakke skoven" og "Folk og røvere i Kardemomme by".

Så var der Forglemmigej serien, kaldet snebøger af børnene da bøgernes omslag var dækket af snefnug. Når børnene kom og bad om en snebog blev bibliotekarerne frustrerede da man ikke kunne slå snebøger op, det var jo bare noget børnene kaldte dem, man skulle vide at det var Forglemmigej serien de mente.

I børnebiblioteket var der en præsens samling af billedbøger, det var dengang hvor der blev købt op til 7-8 eks af den samme billedbog og et eksemplar blev sat ind i præsenssamlingen, man skulle altid kunne finde den.

Hos de voksne var de populære forfattere og bøger i 70'erne: Christian Kampmans "Familien Gregersen".

Suzanne Brøggers "Fri os for kærligheden", "Kærlighedens vildveje" og "Creme fraiche".

Herdis og Johannes Møllehaves "Le", "Lene", "Helene", "På myrens fodsti" og "Op ad en mur".

Dea Trier Mørchs "Vinterbørn", og Poul Ørum, Charlotte Strandgård var også meget læste.

Inden for faglitteraturen var der bl.a. Troels Kløvedals "Kærligheden, kildevand og det blå ocean". De såkaldte agrar forfattere som Morten Korch og Johanne Korch, Niels Anesen, Lars Nielsen og Sigurd Elkjær var meget udlånt.

Lånere der huskes:

Både bibliotekaren og medhjælperen nævner Bee Jordaan, hun var en farverig person med en klar holdning til hvem hun ville betjenes af. Hun kunne finde på at gå igen hvis hun ikke bifaldt den der stod ved skranken. Hun skrev bøger om det engelske kongehus og sågar en om den kristne mission på øen Madagaskar "A splendeded cruifix" bogen kom til at indgå i bibliotekets samling vistnok mest i magasinet.

Bee Jordaan bagte altid en kage til personalet til jul, den var knastør så den var ikke et hit, men tanken var sød.

Så var der låner nr. 440 dr. Heuch. Han var medvirkende til at den nyansatte unge bibliotekar fik røde ører, dr. Heuch spørger, da han ser den unge mand ved skranken: " siden hvornår er man begyndt at ansætte 17 årige på vejen biblioteket" det var ikke flatterende for en ung mand på 25.

En anden gang var dr. Heuch til et foredrag, det var i 1977, en ung dame kom og fortalte om Kreta. Dr. Heuch sad forrest som altid og spørger efter foredraget ”har den unge dame nogensinde været på Kreta?” det havde den unge dame ikke, hvilket dr. Heuch syntes var pinligt.

Også låner nr.1851 huskes af både bibliotekar og medhjælper. Hun var en overklassefrue fra København. En af dem man tiltalte med De. Fru Johanne Arnold Hansen, hun lagde megen vægt på tiltalen ”fru Arnold Hansen”, hun blev vred hvis hun blev tiltalt fru Hansen, hun hed Arnold Hansen. Hun gik ikke, nej hun tronedede ind på biblioteket. Hun havde altid sit hår sat op i en knold i nakken, så derfor kaldte bibliotekaren hende fru Arnknold Hansen, når hun ikke hørte det. Fru Arnold lånte krimier og sagde ”ih der er ikke noget så godt som et mord før sengetid. ”. Reserveringer til fru Arnold Hansen stod altid under ”a” som Arnold. En ny medarbejder havde sat en reservering under ”h” i under ”a”, hvilket affødte følgende udsagn fra fru Arnold Hansen: ”hvad er det da for en lille gås der sætter mine bøger under H, de skal jo stå under A som Arnold”.

Det fortælles at fru Arnknold havde bestilt en hummer hos slagteren i Kvickly og det hed det så ikke hos fru Arnold, nej det hed selvfølgelig charcuteriet. Ved afhentning af hummeren vender fru Arnold den om og konstaterer ”det er en han, den skal hedde Peter”.

Fru Tulstrup lånte altid Burda aldrig andet, kun Burda.

Svend Holm Larsen som var formand for museet kom ofte på biblioteket, der var en del sjov og ping pong mellem ham og personalet.

Brugsuddeleren fra Læborg Tage Andersen kom op på biblioteket når konen handlede, så fik han læst avisen og fik en snak med personalet.

Biblioteket var stedet hvor man kunne vente på hinanden og samtidig få en snak med personalet, læse avisen og selvfølgelig låne en bog. Der kom mange der lige skulle have tiden til at gå medens de ventede.

Vejen Bibliotek vil gerne sige tak til de tidligere ansatte, som har stillet op til interview.

PROGRAM ÅBENT HUS

KL.15.00 VELKOMST V/ ANETTE MÅNSSON

KL.15.05 TALE

V/ BORGMESTER EGON FRÆHR

KL.15.15 KOR FRA VEJEN FRISKOLE

KL. 15.25 TALE V/ OLE SÖNNICHSEN

**KL. 15.35 KAFFE OG KAGE OG SAFTEVAND TIL
ALLE**

NB. ALLE TIDER ER CIRKA TIDER.

